

SV

SV

SV

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 13.11.2008
KOM(2008) 781 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

Andra strategiska energiöversynen

EN HANDLINGSPLAN FÖR ENERGITRYGGHET OCH ENERGISOLIDARITET

{SEC(2008) 2870}

{SEC(2008) 2871}

{SEC(2008) 2872}

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN

Andra strategiska energiöversynen

EN HANDLINGSPLAN FÖR ENERGITRYGGHET OCH ENERGISOLIDARITET

1. INLEDNING

Genom den nya energi- och miljöpolitik för EU som godkändes av Europeiska rådet i mars 2007¹ fastställs en framåtblickande politisk agenda som ska göra det möjligt att uppnå de centrala energimål som satts för gemenskapen, dvs. en hållbar utveckling, konkurrenskraft och tryggad energiförsörjning. För att förverkliga detta har EU förbundit sig att uppfylla det så kallade 20-20-20"-initiativet, dvs. att minska utsläppen av växthusgaser med 20 %, öka andelen förnybar energi i energiförbrukningen till 20 % (jämfört med dagens 8,5 %) och förbättra energieffektiviteten med 20 % – allt före år 2020.

I september 2007 lade kommissionen därför fram det tredje lagstiftningspaketet för den inre energimarknaden². Paketet har till syfte att garantera effektivare konkurrens på energiområdet och skapa villkor som främjar investeringar, diversitet och tryggad energiförsörjning. En konkurrenskraftig energimarknad är förutsättningen för att "20-20-20"-målen ska kunna uppnås. I januari 2008 lade kommissionen fram ett förslag till översyn av direktivet om handel med utsläppsrätter (ETS) för perioden 2013–2020, som är ett beslut om så kallad jämn insatsfördelning för sektorer som inte omfattas av utsläppshandeln, och ett nytt direktiv om förnybara energikällor, som kommer att skapa ett tryggt och förutsägbart investeringsklimat för EU:s industri³. Parlamentet och rådet har förklarat att de är fast beslutna att se till att förslagen antas så snart som möjligt.

Den nya energipolitiken kommer att förändra energiperspektiven för EU i grunden. Paketet kommer att leda till att energiförbrukningen i EU minskar med så mycket som 15 % till år 2020, och den förväntade energiimporten med upp till 26 % jämfört med utvecklingen före 20-20-20-initiativet⁴. EU kommer med andra ord att ha tagit de första stegen mot att bryta cirkeln av ökande energiförbrukning, ökande import och ökande utflöde av det välstånd som skapas inom EU men som används till att betala energiproducenterna. EU importerar idag 54 %⁵ av all energi. I årets energipriser uppgår importen uppskattningsvis till 350 miljarder euro, eller omkring 700 euro per år och EU-medborgare. Energihandeln spelar naturligtvis en positiv roll, men det finns ett behov av energieffektivitet, minskade utsläpp av växthusgaser samt diversifiering av energikällorna och av försörjningen i hela vårt energisystem. Med godkännandet av 20-20-20-paketet kommer EU att bli mer benägen att ta de viktiga nästa

¹ Ordförandeskapets slutsatser från Europeiska rådets möte i mars 2007.

² KOM(2007) 0528-32.

³ KOM(2008) 30.

⁴ Baserat på en jämförelse mellan den nya energipolitiken + ett scenario med höga oljepriser och ett grundscenario med måttliga oljepriser. För närmare uppgifter om all statistik, alla beräkningar och analyser av olika scenarier som använts i översynen, se kommissionens arbetsdokument "Europe's current and future energy position: demand – resources – investment", i bilaga.

⁵ Eurostat, 2006.

stegen mot en hållbarare, säkrare och mer teknikbaserad energipolitik som kan skapa välstånd och sysselsättning i EU.

Det krävs dock kompletterande åtgärder för att uppnå de tre mål som ligger till grund för EU:s nya energipolitik: en hållbar utveckling, konkurrenskraft och, framför allt, försörjningstrygghet.

EU beräknas t.ex. fortsätta att vara beroende av importerad energi (olja, kol och framför allt gas) under många år framåt. Den inhemska produktionen av fossila bränslen i EU är på tillbakagång. Därför beräknas nettoimporten av fossila bränslen år 2020 i stort sett motsvara dagens nivåer, även efter det att EU:s klimat- och energipolitik har genomförts fullt ut.

När det gäller den globala olje- och gasförbrukningen förväntas en fortsatt stadig och betydande ökning av efterfrågan på medellång sikt, framför allt i utvecklingsländer. Samtidigt börjar återstående reserver och ännu outnyttjad produktionskapacitet att i allt högre grad koncentreras till några få händer. Den senaste tidens kraftiga prisökningar och prissvängningar på olje- och gasmarknaderna återspeglar detta förhållande.

För EU:s del är detta mest oroande när det gäller gas, eftersom en rad medlemsstater i överväldigande grad är beroende av en enda leverantör. Politiska händelser i leverantörs- eller transitländerna, olyckor och naturkatastrofer, klimatförändringarnas effekter etc. erinrar oss om hur sårbar EU:s direkta energiförsörjning är.

Varje medlemsstat har visserligen ansvar för sin egen trygghet, men solidariteten mellan medlemsstaterna utgör en hörnsten i EU-medlemskapet. Med en inre marknad för energi blir nationella lösningar ofta otillräckliga. Strategier för att dela och sprida risken och göra bästa möjliga nytta av EU:s samlade tyngd i internationella frågor, kan vara mer effektiva än spridda nationella insatser. Detta är skälen till att energitrygghet är en fråga av gemensamt intresse för EU.

Mot bakgrund av den globala utvecklingen måste EU vidta åtgärder för att säkra sin framtid och skydda sina grundläggande intressen på energiområdet. EU behöver intensifiera sina ansträngningar att utveckla en effektiv extern energipolitik. Det är viktigt att tala med en röst, identifiera vilken infrastruktur som är av avgörande betydelse för energitryggheten och sedan se till att den byggs samt agera med konsekvens så att partnerskapet med centrala energileverantörer, transitländer och konsumenter kan fördjupas.

Det är också nödvändigt att utnyttja hela den potential för energiproduktion som finns i EU:s vatten och hav, att snabbt utveckla transportsystemen och göra reella framsteg när det gäller att sammankoppla EU:s energimarknader. Den första prioriteringen på detta område är att se till att 20-20-20-paketet antas och genomförs så snabbt som möjligt. Som ett komplement till detta föreslår kommissionen **en handlingsplan för energitrygghet och energisolidaritet för EU**. Handlingsplanen ska utgöra kärnan i den andra strategiska energiöversynen och kompletterar de åtgärder som hittills lagts fram i syfte att uppnå de tre centrala målen för EU:s energipolitik.

Den strategiska energiöversynen utgör också de första stegen mot nästa stadium i en europeisk energipolitik, där de utmaningar som sannolikt kommer att uppstå mellan 2020 och 2050 beaktas och processen för att definiera hur EU ska hantera dessa mer långsiktiga utmaningar inleds.

2. EN HANDLINGSPLAN FÖR ENERGITRYGGHET OCH ENERGISOLIDARITET FÖR EU

Kommissionen föreslår en handlingsplan för energitrygghet och energisolidaritet i fem steg som inriktas på följande:

- Behovet av infrastruktur och diversifiering av energiförsörjningen.
- Externa förbindelser på energiområdet.
- Olje- och gaslager och krishaneringsmekanismer.
- Energieffektivitet.
- Bästa möjliga utnyttjande av EU:s inhemska energiresurser.

2.1. Att främja infrastruktur som är väsentlig för EU:s energibehov

Till skillnad från den mer flexibla internationella oljehandeln, är gasförsörjningen starkt beroende av en fast gasledningsinfrastruktur. För närvarande importerar EU 61 % av sin bruttoförbrukning av gas. Av denna import kommer 42 % från Ryssland, 24 % från Norge, 18 % från Algeriet och 16 % från andra länder (den senare huvudsakligen i form av flytande naturgas)⁶. Eftersom EU:s inhemska produktion fortsätter att gå tillbaka förväntas andelen importerad gas öka från dagens 61 % till 73 % fram till 2020⁷.

På EU-nivå innebär detta en relativt väldiversifierad försörjningsbild. Av historiska skäl är emellertid ett flertal medlemsstater till 100 % beroende av bara en gasleverantör, och därför är bilden på nationell nivå en annan. Sammankoppling och solidaritet på den inre marknaden är inte bara ett naturligt inslag i ett integrerat marknadsbaserat system – det är också nödvändigt för att sprida och minska den enskilda risken. EU måste därför vidta konkreta åtgärder för att se till att dessa marknader diversifierar sin gasförsörjning i större utsträckning än idag.

För att uppnå EU:s 20-20-20-mål på ett sätt som garanterar el- och gasförsörjning för alla EU:s medborgare, kommer det också att krävas förändringar i energiinfrastrukturen inom EU under de närmaste åren och årtiondena. Detta innebär att det behövs öppna och pålitliga ramvillkor inom EU och med avseende på tredjeländer, så att det skapas nya investeringsmöjligheter inom för näringslivet. Det krävs beslutsamhet från gemenskapens sida för att få igång denna utveckling.

Därför föreslår kommissionen att följande sex prioriterade åtgärder på infrastrukturområdet godkänns som högt prioriterade gemenskapsåtgärder:

- Sammankopplingen av de återstående isolerade energimarknaderna i EU är en prioritering. Under 2009 kommer kommissionen att, tillsammans med de berörda medlemsstaterna och i nära samarbete med nationella regleringsmyndigheter på energiområdet, utarbeta en **sammankopplingsplan för länderna kring Östersjön** som täcker gas, el och lagring. Detta gör det möjligt att identifiera vilken infrastruktur som behövs för en effektiv sammankoppling mellan Östersjöregionen och resten av EU, i syfte att garantera en säker och diversifierad energiförsörjning i regionen. En förteckning över de åtgärder som krävs för genomförandet och finansieringen av dem kommer att ingå i planen. En effektiv utveckling av marknaden samt energieffektivitetens och den förnybara energins bidrag till en ökad försörjningstrygghet är faktorer som måste tas i beaktande vid utarbetandet av planen. Arbetet kommer att inledas omedelbart i den högnivågrupp som inrättats tillsammans med de berörda medlemsstaterna. Under andra halvåret 2009 kommer ett regionalt toppmöte att hållas för att sätta igång genomförandet.

⁶ Eurostat, 2006.

⁷ Ny energipolitik + ett scenario med höga oljepriser, se fotnot 4.

- Den **södra gaskorridoren** måste också utvecklas för att leda gas från källor vid Kaspiska havet och Mellanöstern, där det finns potential att fylla en betydande del av EU:s framtida gasbehov. Detta är en av EU:s främsta prioriteringar på området energitrygghet. Kommissionen och medlemsstaterna måste arbeta tillsammans med de berörda länderna, dvs. med partner som Azerbajdzjan och Turkmenistan, Irak och Mashrek-länderna, mot det gemensamma målet att snabbt säkra fasta överenskommelser när det gäller gasförsörjningen och anläggningen av de gasledningar som är nödvändiga för alla utvecklingsfaser. På längre sikt, när de politiska förhållandena tillåter, bör även andra länder i området, som Uzbekistan och Iran, kunna bidra till EU:s gasförsörjning i betydande utsträckning.

Genomförbarheten när det gäller en gemensam uppköpsmekanism för gas från området kring Kaspiska havet ("Caspian Development Corporation") kommer att granskas, med full hänsyn till konkurrensvillkoren och andra EU-bestämmelser. Det kommer att bli nödvändigt att nå fram till ett avtal med transitländerna, framför allt Turkiet, om att låta gasledningarna gå genom deras territorium. Avtalet måste tillgodose både EU-rättens grundprinciper och transitländernas berättigade intresse när det gäller att säkra sin egen energiförsörjning. Kommissionen kommer att bjuda in alla företrädare för de berörda länderna till ett ministermöte, i syfte att garantera konkreta framsteg och en tidtabell för att nå fram till ett avtal. Målet är att senast i mitten av 2009 ha identifierat eventuella kvarstående hinder för projektets slutförande, vilket kommer att behandlas i ett **meddelande till rådet och Europaparlamentet om den södra gaskorridoren**.

- **Flytande naturgas** och tillräckliga möjligheter att lagra gas är viktigt för en flexibel och diversifierad gasmarknad i EU. Tillräcklig LNG-kapacitet med kondenseringsanläggningar i producentländerna och LNG-terminaler och fartygsbaserad återförgasning i EU bör finnas tillgänglig för alla medlemsstater, antingen direkt eller via andra medlemsstater på grundval av en solidaritetsordning. Detta är särskilt viktigt för de medlemsstater som för närvarande i övervägande grad är beroende av en enda gasleverantör. Under 2009 kommer kommissionen att utvärdera den övergripande situationen i fråga om LNG och ringa in luckor i avsikt att föreslå en **handlingsplan för LNG**.
- Just nu är det **viktigt att sluta den Medelhavsbaseade energiringen**, som länkar samman Europa med Medelhavets södra delar genom el- och gasledningar. Ringen är särskilt viktig när det gäller att utveckla områdets omfattande solenergi- och vindkraftspotential. Förteckningen över prioriterade infrastrukturprojekt som antogs av Euromeds energiministrar vid deras möte i december 2007 och solenergiplanen för Medelhavsområdet som antogs i Paris 2008⁸ utgör underlag för denna utveckling, och får ekonomiskt och politiskt stöd från EU. Senast 2010 kommer kommissionen att lägga fram ett **meddelande om Medelhavsringen** med utkastet till en plan för att fylla kvarstående luckor, däribland projekt som är centrala för att diversifiera EU:s externa energiförsörjning i mer avlägsna regioner, som t.ex. de framtida ledningarna från Irak, Mellanöstern och Afrika söder om Sahara.
- Utvecklingen av nord-sydsammankopplingarna av gas- och elnätet i Central- och Sydosteuropa måste prioriteras högt, med stöd framför allt av det nya Europeiska överföringssystemet (New European Transmission system, NETS) – ett initiativ för att

⁸ www.euromedinfo.eu.

inrätta en gemensam systemansvarig för gasöverföringssystemen⁹ –, energigemenskapens gasring, de prioriterade sammankopplingar som identifierades vid energigemenskapens ministermöte i december 2007¹⁰ och den transeuropeiska oljeledningen¹¹. Enligt det nya energipaketet för den inre marknaden ska det upprättas en löpande tioårig nätutvecklingsplan som tar upp kvarstående luckor och definierar de åtgärder som krävs för att fylla dem. Denna löpande plan kommer att utarbetas av det nya europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystemen (ENTSO). Kommissionen kommer att arbeta tillsammans med de nationella tillsynsmyndigheterna och de systemansvariga och stödja dem i deras arbete med att ta fram en första plan 2010, om nödvändigt innan det tredje paketet för den inre marknaden trätt i kraft.

- I linje med den europeiska samordnarens arbete och det meddelande om havsbaserad vindkraft som kommissionen lägger fram tillsammans föreliggande strategiska energiöversyn, bör det utarbetas ett **utkast till ett elsystem till havs för Nordsjön** i syfte att sammankoppla de nationella elsystemen i Nordvästeuropa samt ansluta de många planerade havsbaserade vindkraftprojekten. Tillsammans med Medelhavsringen och uppkopplingsprojektet för Östersjöländerna bör detta kunna bli en av byggstenarna i ett framtida europeiskt supernät. Utkastet bör omfatta de olika steg och den tidtabell som krävs samt alla särskilda åtgärder som måste antas. Det bör utarbetas av medlemsstaterna och de regionala aktörer som deltar samt, när så behövs, underlättas genom åtgärder på gemenskapsnivå.

Kommissionen kommer därför att utnyttja redan befintliga instrument för att snabbt kunna nå framsteg när det gäller alla prioriterade åtgärder om redan har godkänts som projekt som kräver gemenskapsstöd och åtgärder enligt TEN-E-programmet. Här ingår ett aktivt samarbete med de berörda medlemsstaterna, så att EU:s möjlighet att tala med en röst i internationella energifrågor ska kunna utnyttjas optimalt.

Det kommer att krävas betydande insatser från alla involverade parter för att finansiera ovannämnda projekt. Det är nödvändigt med ett närmare och effektivare samarbete med den privata sektorn och finansinstituten (särskilt Europeiska investeringsbanken och Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling) för att få till stånd den finansiering som krävs i synnerhet för gränsöverskridande projekt. Detta arbete framstår som ett centralt inslag i EU:s svar på den nuvarande finanskrisen och bör därför påskyndas, vilket också nyligen föreslogs i ett meddelande från kommissionen¹², bland annat i syfte att främja sysselsättningen och bidra till att kompensera för minskad efterfrågan. Detta är särskilt viktigt för viss extern energiinfrastruktur av central betydelse som står inför höjda icke-kommersiella risker. Även offentlig-privata partnerskap som bidrar med den nödvändiga politiska basen, en försörjningsram och eventuellt en viss nivå av offentlig finansiering eller offentliga garantier kan, tillsammans med andra innovativa finansieringsformer, komma att bli allt viktigare. Detta kommer eventuellt att involvera andra medlemsstater, företag och finansieringsinstitut inom EU såväl som offentliga och privata motsvarigheter i tredjeländer.

9

www.molgroup.hu/en/press_centre/press_releases/european_energy_infrastructure__ndash__n_ets_project/.

10 www.energy-community.org/.

11 www.ens-newswire.com/ens/apr2007/2007-04-03-03.asp.

12 Meddelande från kommissionen: "Från finanskris till återhämtning: ram för åtgärder på EU-nivå", KOM(2008) 706, 29.10.2008.

Kommissionen anser emellertid att de instrument som redan finns inte räcker till för att göra ytterligare och snabba framsteg. Som ett första steg, bör EU vara enigt om att projekten ovan bör **prioriteras med avseende på energitryggheten**.

Som ett andra steg kommer det under 2009–2010 att fastställas exakt vilka åtgärder – framför allt för att identifiera finanseringsbehov och potentiella finanseringskällor – som krävs för att genomföra projekten. Detta kommer att ske i nära samarbete mellan kommissionen, medlemsstaterna, näringslivet, de systemansvariga för överföringssystemen, nationella energitillsynsmyndigheter och Europaparlamentet, och resultaten kommer att presenteras i de meddelanden som nämns ovan. Här är det viktigt att notera att energiinfrastrukturen kommer att bestå under lång tid. Kommissionen kommer att garantera att man vid utvecklingen, utformningen och utplaceringen av infrastrukturen tar hänsyn till de förväntade effekterna av klimatförändringarna under återstoden av detta århundrade, då detta är centralt för infrastrukturens ekonomiska livskraft. All ny energiinfrastruktur inom EU måste vara klimatsäker.

Som ett tredje steg, från 2010 och framåt, kommer de identifierade åtgärderna att behöva genomföras både på gemenskapsnivå och nationellt. Det bör noteras att den nuvarande TEN-E-budgeten på 22 miljoner euro per år gör att dess möjligheter att fungera som katalysator för utarbetandet av större projekt av intresse för gemenskapen är begränsade. Det ursprungliga TEN-E-instrumentet utformades och utvecklades när EU var betydligt mindre och stod inför energiutmaningar av en helt annan dimension jämfört med idag. Tillsammans med föreliggande strategiska energiöversyn lägger kommissionen därför fram en grönbok som inleder en diskussion om hur det nuvarande TEN-E-instrumentet kan ersättas med ett nytt instrument. Detta går under namnet **EU:s instrument för energisäkerhet och energiinfrastruktur** och målsättningen är att, genom stöd till centrala infrastrukturprojekt i och utanför EU, i) fullborda den inre marknaden för energi, ii) se till att elsystemet utvecklas i syfte att uppnå EU:s mål avseende förnybar energi och iii) garantera tryggad energiförsörjning i EU. Genom grönboken inleds en diskussion om hur det bäst kan säkerställas att EU:s utrikespolitik och finansiella instrument används och utvecklas på ett sätt som effektivt bidrar till att uppnå målen. Detta påverkar inte den planerade halvtidsöversynen av instrumenten för externt bistånd våren 2009.

Mot bakgrund av resultaten av det samråd som följer på offentliggörandet av grönboken kommer kommissionen att överväga att lägga fram ett förslag rörande det nya EU-instrument för energitrygghet och energiinfrastruktur som nämns ovan. Bland annat kommer behovet av framtida gemenskapsfinansiering att utvärderas, även med avseende på nästa budgetram som börjar löpa 2014.

2.2. Större fokus på energi i EU:s internationella förbindelser

Länderna i världen blir allt mer beroende av varandra i energifrågor. Detta beroende påverkar utvecklingen, handeln och konkurrenskraften, de internationella förbindelserna och det globala klimatsamarbetet. Energin måste få den politiska prioritet den förtjänar i EU:s internationella förbindelser, vare sig det gäller handelspolitik och avtal, bilaterala partnerskap, samarbets- och associationsavtal eller politisk dialog. Ländernas kraftigt varierande intressen på energiområdet i förening med ett ökat inbördes energiberoende, pekar mot att det behövs en stadigare internationell rättslig ram baserad på en jämvikt mellan åtaganden och förmåner, både inom energisektorn och över alla ekonomiska sektorer.

På samma sätt som Europeiska unionen önskar skapa försörjningstrygghet genom större förutsägbarhet och mångfald, bland annat genom att försäkra sig om garantier från olika företag på marknader i produktionsledet, söker utländska regeringar och leverantörer trygghet

när det gäller efterfrågan, särskilt när det rör sig om stora investeringar i nya gastillgångar för leverans via gasledning. De kräver tydliga och stabila regler för den inre marknads funktion och överenskommelser om tillträde till eller investeringsmöjligheter på EU-marknaden. I många fall finns det ett behov av att bygga upp förtroendet samt att skapa djupare och rättsligt bindande band mellan EU och producent- och transitländerna. Detta kan i det långa loppet hjälpa till att skapa de betydande ömsesidiga fördelar som krävs för att finansiera de mer kapitalintensiva projekt som kommer att krävas i framtiden. EU bör därför använda alla sina verktyg – både interna och externa – för att stärka sin kollektiva tyngd tillsammans med leverantörsländerna och för att erbjuda nya typer av partnerskap på bred basis. På multilateral nivå bör EU fortsätta att trycka på för vidare liberalisering av handeln och investeringarna i energisektorn.

I vissa fall existerar redan integrering när det gäller reglerings- och marknadsfrågor. I egenskap av medlem i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har **Norge** redan integrerats i den inre marknaden för energi. Landet spelar en grundläggande roll i strävan efter att öka EU:s försörjningstrygghet när det gäller gas (24 % av EU:s import) och olja (16 %) ¹³. Denna roll bör utvecklas ytterligare inom ramen för EU/Norge-dialogen med gemensamma projekt som rör havsbaserad vindkraft i Nordsjön och utvecklingen av Norges betydande och dokumenterade reserver. Ett effektivt samarbete med Norge är av stor vikt för EU:s energitrygghet, och det är av gemensamt intresse för Norge och EU att den långsiktiga produktionen från den norska kontinentalsockeln maximeras på hållbara grunder.

Energigemenskapen ¹⁴ håller på att bygga upp en integrerad marknad i sydöstra Europa med förankring i EU. Den omfattar lagstiftningen om den inre marknaden och om försörjningstryggheten avseende el och gas. Diskussioner om att utvidga den även till olja pågår. Om förhandlingarna, som formellt inleds i november, blir framgångsrika bör Ukrainas, Republiken Moldaviens och Turkiets anslutning till energigemenskapen fungera som katalysator för reformer inom deras respektive energisektorer, vilket i sin tur bör leda till en större energimarknad grundad på gemensamma regler och som är till ömsesidigt gagn för alla. Detta kan hjälpa Ukraina, som är ett viktigt transitland, att uppgradera sin infrastruktur. När så visar sig lämpligt bör det också övervägas att ge andra länder observatörsstatus. Det bör slutligen noteras att utvidgningsprocessen kan spela en viktig roll för att utveckla en bred tillämpning av gemenskapens regelverk inom energisektorn, vilket i sin tur leder till att EU:s mål för energitrygghet följs och bidrar till energitryggheten i utvidgningsländerna.

Det bör utarbetas en strategi för **Vitryssland**, med hänsyn till dess betydande position som granne och transitland.

EU har idag samförståndsavtal om energi med ett stort antal tredjeländer. Europa bör utarbeta en ny generation av bestämmelser om ”**inbördes energiberoende**” inom ramen för avtal på bred basis med **producentländer** utanför Europa. De bestämmelser som reglerar det inbördes energiberoendet bör syfta till att skapa jämvikt mellan säker efterfrågan och försörjningstrygghet. Det är därför viktigt att fokusera på att främja investeringar i tidigare produktionsled, underlätta utvecklingen av nödvändig infrastruktur, skapa tydliga villkor för marknadstillträde (specifikt inom energisektorn men också inom alla ekonomiska sektorer), underlätta dialogen om marknads- och policyutvecklingen och fastställa regler för tvistlösning. Det måste träffas överenskommelser om transitarrangemang som garanterar ett normalt flöde även i tider av politiska spänningar. Detta skulle kunna ske genom innovativa strategier som gemensam förvaltning men också genom att gas- och oljeledningarna ägs av

¹³ Eurostat, år 2006.

¹⁴ www.energy-community.org.

företag i leverantörs-, transit- och konsumentländerna. Bestämmelserna bör, när så är lämpligt grunda sig på EU:s energilagstiftning samt på energistadgefördragets principer¹⁵. Bestämmelserna bör bidra till en långsiktig politisk ram, som minskar de politiska riskerna och uppmuntrar privata företag att göra åtaganden när det gäller försörjning och transit. Europeiska banker som Europeiska investeringsbanken och Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling kan tillhandahålla strukturerad finansiering i samband med utvecklingen av större infrastrukturprojekt i tredjeländer. Särskild uppmärksamhet kommer att ges central extern infrastruktur som står inför ökade icke-kommersiella risker.

När det gäller **Ryssland** är avsikten, i det nuvarande sammanhanget, att förhandla fram ett nytt brett avtal som ersätter 1997 års partnerskaps- och samarbetsavtal. För att skapa långsiktigt hälsosamma energirelationer mellan **EU och Ryssland** är det viktigt att fördjupa 1997 års avtal och förse det med en starkare och bredare grund. Ryssland kommer ännu långt in i framtiden att förbli EU:s främsta energipartner och det måste därför göras mer för att se till att relationerna grundar sig på förtroende. Båda parter skulle tjäna på att de huvudprinciper som partnerskapet vilar på konsolideras genom lagstiftning. På detta sätt kunde förhandlingarna underlätta reform och liberalisering av energimarknaden i Ryssland i linje med landets egna inhemska mål, ge stabilitet och förutsägbarhet vad gäller efterfrågan på rysk gas och förtydliga de villkor enligt vilka ryska företag kan investera i senare produktionsled i EU. Slutligen kan avtalet med Ryssland hjälpa till att upprätta bindande och effektiva transitregler över hela den europeiska kontinenten, vilket idag saknas. Varje enskild förbättring skulle bidra till att skapa större diversifiering och tillförlitlighet både för EU:s försörjning och för Rysslands avsättning.

Därför är det viktigt att det utvecklas rättsligt bindande bestämmelser om inbördes energiberoendet inom ramen för det nya avtal som kommer att efterträda partnerskaps- och samarbetsavtalet. Detta skulle innebära att mandatet för förhandlingar om ett nytt avtal måste kompletteras med ett mandat att inleda FTA-förhandlingar. Ryssland och EU har tidigare fört FTA-förhandlingarna i samband med förhandlingarna om Rysslands anslutning till Världshandelsorganisationen. Den senaste tiden har det dock blivit osäkert om dessa förhandlingar kommer att leda till avgörande framsteg. Vidare bör energidialogen mellan EU och Ryssland fortsätta och det bör vidtas åtgärder för att ytterligare utveckla verksamheten vad gäller praktiskt samarbete och gemensamma projekt. Ju solidare och mer balanserad den ömsesidigt överenskomna rättsliga grunden för EU:s och Rysslands energisamarbete är, desto mer kommer förtroendet och tilltron att växa, vilket i sin tur skapar ett klimat som främjar investeringar i projekterings- och infrastrukturprojekt.

Ett liknande strategi bör utvecklas i samarbete med länderna i **området kring Kaspiska havet**. Europeiska rådet har gett hög prioritet åt den vidare utvecklingen av förbindelserna med dessa länder. Med tanke på dessa länders energiresurser och deras betydelse för att de högt prioriterade energiinfrastrukturer som nämns i föregående avsnitt ska kunna utvecklas, kommer kommissionen att inrikta alla instrument på att bygga upp ett solitt samarbete och att i samband med detta konsolidera Baku-processen¹⁶ samt främja ett genuint energipartnerskap. Ett starkt engagemang i förhållande till alla berörda länder, framför allt genom bilaterala avtal, är en viktig prioritering.

Energdialogen mellan EU och OPEC är ett forum för en gemensam bedömning av de faktorer som påverkar priserna och de investeringar i föregående och senare led som krävs både i producent- och konsumentländerna, såväl som effekterna av tekniska framsteg.

¹⁵ www.encharter.org.

¹⁶ ec.europa.eu/dgs/energy_transport/international.

Dialogen innebär ett erkännande av att producent- och konsumentländerna har ett gemensamt intresse av att främja regelbunden försörjning till överkomliga priser. Energiförbindelserna med **Irak** och **Gulfstaternas samarbetsråd** bör utvecklas vidare på området kolväten samt på nya områden som ren energiteknik. De bilaterala energiförbindelserna med enskilda länder inom samarbetsrådet kommer att upprätthållas parallellt.

Samarbetet med partner som **Australien, Kanada, Japan** och **USA** samt med **framväxande konsumentländer** bör fördjupas och på så sätt främja en gemensam syn på den globala energitryggheten, i syfte att förbättra öppenheten och insynen på de globala energimarknaderna och hantera frågan om en hållbar utveckling. För närvarande pågår arbete med att utveckla samarbetsramar med länder som **Kina** och **Indien** (på bilateral och multilateral basis) och med regioner som **Latinamerika** och **Västindien**. Det pågår också arbete för att etablera samarbete med alternativa leverantörländer som Brasilien, som är en viktig exportör av biobränslen.

Energirelationerna med **Afrika**, framför allt Nordafrika, bör intensifieras med tanke på områdets stora potential när det gäller allt från kolväten till en enorm och ännu outnyttjad potential i fråga om förnybar energi. Länder som **Algeriet, Egypten, Libyen** och **Nigeria** har länge varit viktiga olje- och gasleverantörer, och det är viktigt att energiförbindelserna med dessa länder intensifieras. **Gasledningen genom Sahara** är en viktig kompletterande möjlighet för EU att diversifiera försörjningsvägar och energikällor ytterligare. EU är redo att bidra till förverkligandet genom en rad instrument, i synnerhet genom det bilaterala samarbetet, det europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet, Europeiska utvecklingsfonden och Europeiska investeringsbanken. Vidare kommer energipartnerskapet mellan Afrika och EU i samarbete med Afrikanska unionen och de regionala ekonomiska gemenskaperna att vara avgörande när det gäller att fördjupa energidialogen och att utarbeta konkreta initiativ. EU kommer att utvärdera Afrikas allt viktigare roll när det gäller EU:s energitrygghet och se till att lämpliga och medel och en lämplig politik finns till förfogande. Den regionala integreringen av elmarknaderna och främjandet av förnybar energi utgör särskilt viktiga utvecklingsmöjligheter för Afrika, och kommissionen kommer att intensifiera sina stödinsatser på dessa områden.

Flera av EU:s partner överväger att starta ett kärnenergiprogram, ett teknikområde inom vilket EU är världsledande, eller att utvidga sin nuvarande verksamhet på området. Många utvecklingsländer har för närvarande inte den lagstiftnings- och regleringsinfrastruktur som krävs för att garantera att tryggheten betraktas som en prioritet vid beslut som rör utformning, konstruktion och drift. EU:s insatser för att främja högsta möjliga standarder i fråga om **kärnsäkerhet och fysiskt skydd** definierades nyligen¹⁷. Genom instrumentet för kärnsäkerhetssamarbete kommer EU att samarbeta med och bistå tredjeländer i deras arbete med att förbättra sina kärnsäkerhetsrutiner och säkerheten i de kärnkraftsanläggningar som är i drift. Tillväxtländer som har för avsikt att bygga kärnkraftsanläggningar kommer att få hjälp av EU med att utveckla kompetenta och oberoende regleringsmyndigheter med kapacitet att garantera att de nya anläggningarna byggs i enlighet med internationella standarder för kärnsäkerhet och sedan drivs i enlighet med högsta möjliga standarder.

I arbetet mot att uppnå EU:s mål är det, i enlighet med rådets utsago¹⁸, av yttersta vikt att EU talar med en röst och agerar i enlighet därmed. Enligt den översyn av EU:s energipolitik som nyligen utfördes av Internationella energigorganet¹⁹ är de yttre förbindelserna och

¹⁷ Kärnsäkerhet och fysiskt skydd – en utmaning på internationell nivå, KOM(2008) 312.

¹⁸ Ordförandeskapets slutsatser från Europeiska rådets möte i mars 2007.

¹⁹ ”IEA Energy Policies Review – The European Union”, OECD/IEA, september 2008.

energisäkerheten prioriterade åtgärder för EU. Att tala med en röst betyder inte att det ska finnas en gemensam företrädare i utrikesfrågor, utan innebär att det bedrivs en effektiv planering och samordning för att garantera att det råder samstämmighet både vad gäller åtgärder och budskap på gemenskapsnivå och på medlemsstatsnivå. För att genomföra detta i praktiken kommer kommissionen att under 2009 **identifiera de konkreta mekanismer som krävs för att säkerställa öppenhet och insyn** mellan medlemsstaterna och EU. Detta bör leda till bättre samordning när det gäller utvecklingen och avsikterna i samband med internationella energifrågor. Som ett komplement till sådana mekanismer kommer kommissionen att överväga att föreslå en översyn av förordning 736/96, så att medlemsstaterna åläggs att meddela kommissionen alla investeringsprojekt med intresse för gemenskapen inom sektorerna för olja, gas och el, och på detta sätt öka förordningens relevans med avseende på dagens utmaningar på energiområdet. Kommissionen kommer att överväga hur systemen för tidig varning kan utvecklas ytterligare i samarbete med centrala energipartner i grannländerna.

2.3. Förbättringar när det gäller olje- och gaslagren och krishaneringsmekanismerna

För att kunna uppnå sina energitrygghetsmål måste EU också se till att dess interna krishaneringsmekanismer och säkerhetsstandarder är så effektiva som möjligt. Som ett tredje inslag i handlingsplanen för energitrygghet och energisolidaritet uppdateras och förbättras därför de befintliga gemenskapsreglerna på detta område.

Sedan 1968 finns det en obligatorisk ordning för **oljeberedskapslager**²⁰. Medlemsstaterna har utvecklat olika system för genomförandet av direktivet om oljelager. Vissa förlitar sig på regeringsstyrd lagerhållning i likhet med USA och Japan, andra på lager som hålls av industrin. Systemen har visat sig vara effektiva när det gäller att hantera begränsade avbrott, särskilt i samband med gemensamma åtgärder som samordnats av Internationella energiorganet. Erfarenheterna har dock visat att det finns utrymme för att förbättra det nuvarande systemet.

Tillsammans med föreliggande energiöversyn föreslår kommissionen därför en **översyn av EU:s lagstiftning om strategiska oljeberedskapslager** i syfte att förbättra överensstämmelsen med Internationella energiorganets ordning, öka tillförlitligheten och insynen när det gäller tillgängliga lager, förenkla reglerna för efterlevnad och kontroll och förtydliga beredskapsförfarandena.

För närvarande offentliggör EU uppgifter om de strategiska oljelagrens omfattning i varje medlemsstat. Till skillnad från USA offentliggör den inte uppgifter om hur stora kommersiella oljelager som finns i EU. För att förbättra öppenheten och insynen på oljemarknaden och begränsa effekterna av icke faktabaserade spekulationer, föreslår kommissionen att EU nu tar steget **att offentliggöra de sammanlagda kommersiella oljelager** som hålls av EU:s oljeföretag på veckobasis.

Kommissionen har också sett över genomförandet av och effektiviteten hos **direktivet om en tryggad naturgasförsörjning**²¹. Den anser att den nuvarande rättsliga ramen kan förbättras. Det behövs framför allt bättre harmonisering av normerna för försörjningstrygghet och fördefinierade beredskapsåtgärder på regional nivå och EU-nivå. I nuläget finns det emellertid inte tillräckliga grunder för att EU ska kunna besluta om obligatoriska strategiska

²⁰ http://ec.europa.eu/energy/oil/stocks/index_en.htm.

²¹ Meddelande om utvärderingsrapporten för direktiv 2004/67 om en tryggad naturgasförsörjning.

naturgaslager. Kostnaderna för strategiska naturgaslager är minst fem gånger så höga som för oljelagren. Det vore mer effektivt att stötta utvecklingen av kommersiella lager som drivs effektivt och under öppenhet och insyn, att sprida försörjningsförbindelserna för att skapa en mer flexibel försörjning från LNG-leverantörer eller leverantörer i grannländerna på EU:s inre marknad, samt att snabbt minska efterfrågan genom avbrytbara kontrakt och bränslebyte, särskilt på elproduktionsområdet.

Liksom inom oljesektorn måste krishanteringens samordnas bättre på EU-nivå, både mellan medlemsstater och i förbindelserna med leverantörs- och transitländerna. En bättre avpassad tröskel för när det blir aktuellt med åtgärder på EU-nivå bör övervägas och kompensationsystemet bör förtydligas. Gruppen för samordning av gasförsörjningen bör fortsätta att ta fram olika scenarier för att snabbt kunna reagera på eventuella framtida gasförsörjningskriser. Mot bakgrund av detta arbete och arbetet inom Internationella energioorganet och europeiska gruppen av tillsynsmyndigheter för el och gas, kommer kommissionen att inleda samråd med berörda parter i syfte att under 2010 lägga fram ett förslag till översyn av **direktivet om en tryggad naturgasförsörjning**.

2.4. Bättre energieffektivitet

EU har åtagit sig att förbättra energieffektiviteten med 20 procent fram till 2020. Både minskningen av utsläppen av växthusgaser och målet för förnybara energikällor som EU har anslutit sig till kommer att bidra till att detta mål kan uppnås. Ambitiösa åtgärder för energieffektivitet kommer dessutom att vara till stor hjälp för att EU:s klimatmål ska kunna uppnås till 2020, i synnerhet med tanke på beslutet om fördelning av insatserna. Åtgärder för energieffektivitet har därför en avgörande betydelse för att klimat- och energimålen ska kunna uppnås till så låg kostnad som möjligt, och särskilt i fokus står byggnader och transporter.

Det är på samma sätt uppenbart att 20-procentsmålet för förbättrad energieffektivitet kommer att bidra avsevärt till EU:s mål för hållbarhet och konkurrenskraft. Att sänka konsumtionen genom bättre energieffektivitet är dessutom det mest hållbara sättet att minska beroendet av fossila bränslen och import. Åtgärder för bättre energieffektivitet och miljövänlig teknik kan också leda till nya möjligheter för ekonomin, bl.a. för små och medelstora företag, i det för närvarande svåra ekonomiska läget. Energieffektiviteten måste stå i centrum för EU:s handlingsplan för energitrygghet och energisolidaritet.

Avsevärda framsteg har gjorts mot att uppnå 20-procentsmålet för förbättrad energieffektivitet. Dessa åtgärder bör medföra en ökad energieffektivitet på 13–15 %. I syfte att fortsätta denna positiva utveckling när det gäller att uppnå 20-procentsmålet lägger kommissionen, samtidigt med denna strategiska energiöversyn, därför fram ett nytt **energieffektivitetspaket 2008** med energieffektivitetsinitiativ enligt följande:

- Direktivet om **byggnaders energiprestanda** bör ses över i syfte att utöka tillämpningsområdet, förenkla genomförandet och utveckla certifikat om byggnaders energiprestanda till ett marknadsinstrument. Ett sådant reviderat direktiv skulle kunna hjälpa en genomsnittsfamilj att spara hundratals euro per år, även efter avdrag för kostnader för energieffektiv uppvärmning, kylning och byggvaror.
- Direktivet om **energimärkning**, vilket hittills bara har omfattat hushållsapparater, bör ses över, och tillämpningsområdet utökas till fler typer av energiförbrukande produkter, både inom handel och industri. Dessutom bör en harmoniserad bas fastställas för offentlig upphandling och stimulansåtgärder i medlemsstaterna. Kommissionen förbereder också en

uppgräderad eller ny typ av klassificering för ett antal produktgrupper. Genom ett separat rättsligt instrument kommer ett nytt energimärke att införas för bildäck.

- Genomförandet av direktivet om **ekodesign** bör intensifieras. Kommissionen kommer under de närmaste månaderna att anta minimikrav för glödlampor (vilket kommer att leda till att de oekonomiska glödlamporna gradvis försvinner), elektriska produkter i standby- eller fränlage, belysning på gator och på kontor, och för extern energiförsörjning och enkla set-top-boxar för tv-apparater. Dessa inledande åtgärder kommer kort därefter att följas av åtgärder inriktade på tvättmaskiner, diskmaskiner, kylskåp, varmvattenberedare, motorer och tv-apparater. Den kombinerade effekten av systemen för ekodesign och märkning kommer, när de vel har tagits i bruk, att möjliggöra besparingar på 96 Mtoe 2020²².
- Att främja **kraftvärme** är en viktig prioritet. Därför antar kommissionen, parallellt med denna strategiska energiöversyn, ett meddelande och noggranna riktlinjer för det tekniska genomförandet av direktivet om kraftvärme.
- Kommissionen kommer att utarbeta mekanismer för riktmärkning och nätverk för spridande av bästa praxis. ”**Borgmastarforsamlingen**”²³ kommer att ha en viktig funktion för att underlätta detta. Gemenskapsmedel (bl.a. från programmet Intelligent energi – Europa) kommer att anslås för battare spridning över hela EU, samtidigt som andra av EU:s finansiella instrument kommer att användas där så är lämpligt. Tillsammans med Europeiska investeringsbanken och, där så är lämpligt, Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling ska ett nytt initiativ för finansiering av hållbar energi lanseras, vilket ligger i linje med målsättningen. Utformning och genomförande av lämpliga finansieringsinstrument för sådana småskaliga investeringar som ofta krävs vid investeringar i energieffektivitet är viktigt (t.ex. i förhand uppkomna kostnader för ägare till eller användare av byggnader).
- Genom programmen för **sammanhållningspolitiken** har över 9 miljarder euro anslagits för att främja energieffektivitet och förnybar energi under perioden 2007–2013. Genom resurser från sammanhållningspolitiken ges stöd för en lång rad verksamheter, bl.a. förbättrad energieffektivitet inom industrin, handel, transport och offentliga byggnader, kraftvärme och lokal energiproduktion, innovation på området hållbar energi, samt utbildning för övervakning och utvärdering av energiprestanda. I vissa medlemsstater erbjuds dessutom stöd genom sammanhållningspolitiken till investeringar i energieffektivitet i bostadshus, under vissa villkor. Eftersom vissa av dessa åtgärder kan finansieras under andra budgetrubriker inom sammanhållningspolitiken, t.ex. FoTU, förnyelse av städer och landsbygd samt tekniskt bistånd, förväntas den faktiska tilldelningen till stöd för EU:s energipolitik bli betydligt större. Finansieringsinstrument som t.ex. finansiering med lan och riskkapitalfonder som tillhandahålls av EIB-gruppen (genom t.ex. strukturprogramslan) och EBRD skulle kunna möjliggöra ytterligare finansiellt stöd för de operativa programmen.
- Ett **paket för miljöskatter** kommer att läggas fram som en komplettering av energi- och klimatforandringsspaketet. Det kommer att innehålla ett förslag till översyn av energiskattedirektivet i syfte att göra det helt förenligt med energi- och klimatforandringmalen, samt till undersökning av hur mervärdesskatter och andra skatteinstrument kan användas för att främja energieffektivitet. Kommissionen kommer

²² Uppgiften härrör från förberedande studier i enlighet med direktiv 2005/32/EC

http://ec.europa.eu/energy/demand/legislation/eco_design_en.htm.

²³ http://ec.europa.eu/energy/climate_actions/mayors/index_en.htm.

även i samband med **handelsförhandlingar** att fortsätta sina ansträngningar för att främja liberaliseringen av energieffektiva varor och tjänster.

Förbättrad energieffektivitet är minst lika viktigt i andra i-länder och tillväxtekonomier som i Europa. Framsteg mot ett globalt avtal om klimatförändring skulle skapa betydande nya incitament för samarbete om energieffektivitet. Energieffektivitet bör vara ett av huvudmålen för energigemenskapen under de kommande åren. Kommissionen kommer att bygga vidare på det **internationella partnerskap för samarbete om energieffektivitet** som man enades med Kina, Indien och Korea om i samband med G8 i juli 2008, i syfte att främja gemensamma produktstandarder och ambitiösa insatser över hela världen. Kommissionen kommer också att delta vid lanseringen av partnerskapet som ett IEA-tillämpningsavtal under 2009. I det här sammanhanget är IEA:s utåtriktade verksamhet för tillväxtekonomier av särskild betydelse.

Energieffektivitet måste vara en konstant prioritet i gemenskapens energipolitik. Kommissionen kommer under 2009 att utvärdera **handlingsplanen för energieffektivitet** och utarbeta en mer fokuserad handlingsplan i enlighet med begäran från Europeiska rådet i juni 2008.

2.5. Att bättre utnyttja EU:s inhemska energiresurser

Den energi som produceras inom EU motsvarar 46 % av den som konsumeras totalt sett²⁴. Före 20-20-20-initiativet förväntades denna siffra sjunka till 36 % fram till 2020²⁵. Vid ett genomförande av den nya energipolitiken skulle siffran hamna på omkring 44 % av konsumtionen i EU²⁶.

Alla kostnadseffektiva åtgärder som kan vidtas för att främja utvecklingen och användningen av inhemska resurser bör ingå som en viktig del av EU:s handlingsplan för energitrygghet och energisolidaritet.

Utvecklingen av **förnybar energi** från t.ex. vind, sol, vatten, biomassa och marina resurser måste betraktas som den viktigaste potentiella källan för inhemsk energi i EU. Idag står den för omkring 9 % av EU:s energikonsumtion. Målet på 20 % senast 2020 står fast. Efter ikraftträdandet av direktivet om förnybar energi kommer kommissionen att fokusera på övervakning och på att göra det lättare att genomföra direktivet på rätt sätt och inom lämpliga tidsramar. Även andra praktiska frågor som kan tänkas stå i vägen för en effektiv och ökad penetrering på marknaden av förnybar energi kommer att fokuseras, som exempelvis begränsningar i nätet. Mot bakgrund av erfarenheterna av det nya direktivet om förnybar energi kommer kommissionen att lägga fram ett **meddelande om undanröjande av hinder för förnybar energi i EU**, där hinder kommer att kartläggas och åtgärder för att få bort dem föreslås.

I syfte att inrätta lämpliga finansieringsmekanismer för en utveckling av förnybar energi på bred front i EU samarbetar kommissionen med Europeiska investeringsbanken, Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling och andra finansinstitut för att inrätta ovan nämnda **initiativ för finansiering av hållbar energi i EU** med syfte att på kapitalmarknaderna mobilisera medel i stor skala för investeringar i energieffektivitet, förnybar energi, ren användning av fossila bränslen och kraftvärme från förnybara energikällor i Europas städer.

²⁴ Eurostat, 2006. Konsumtionen inbegriper bunkring.

²⁵ Grundprognos med måttligt oljepris; se fotnot 4.

²⁶ Ny energipolitik + ett scenario med höga oljepriser, se fotnot 4.

För en maximering av EU:s naturresurser är teknikens roll avgörande. Behovet av förnybar energi kommer bara att öka allt eftersom målet beträffande växthusgaserna höjs. Det är därför av största vikt att börja göra snabba framsteg när det gäller konkurrenskraft, effektivitet och hållbarhet på området för förnybar energiproduktion. Detta innebär lika mycket en enorm ekonomisk möjlighet för EU som en prioritering av energitrygghet och hållbarhet. Detta är ett mål som för närvarande eftersträvas inom ramen för den europeiska strategiska planen för energiteknik, som godkändes av Europeiska rådet 2008²⁷. Framsteg har redan gjorts i genomförandet, även när det gäller följande sex europeiska näringslivsinitiativ: vindenergi, solenergi, bioenergi (andra generationens biobränslen), avskiljning, transport och lagring av koldioxid, elnät och hållbar kärnklyvning. Initiativen utvecklas i nära samarbete med befintliga teknikplattformar och den europeiska industrin. Nästa steg kommer att utgöras av ett meddelande om finansiering av teknik med låga koldioxidutsläpp som kommer att läggas fram av kommissionen under 2009 i nära samarbete med Europeiska investeringsbanken. Det kommer att innehålla en bedömning av nödvändiga och möjliga resurser för finansiering, och förslag till storskaliga demonstrationer på EU-nivå, inbegripet tolv demonstrationsanläggningar för avskiljning och lagring av koldioxid. Hänsyn kommer att tas till resultatet av de pågående diskussionerna om utkastet till ändring av direktivet om handel med utsläppsrätter, särskilt möjligheten att använda auktionsintäkter och öronmärkta utsläppsrätter för att påskynda genomförandet av den demonstrationsverksamhet som det råder så stort behov av.

Kolet fortsätter att vara avgörande för den inhemska energiförsörjningen i Europa, och är ett viktigt alternativ till olja och gas. Det finns tillgängligt i stora mängder hos flera leverantörer världen över och kan lagras på ett relativt enkelt sätt. Kolbaserad elproduktion blir allt viktigare i stora delar av världen, och man förväntar en fortsatt stor användning av kol och brunkol för elproduktion i Europa. Den största nackdelen med detta är större koldioxidutsläpp. På lång sikt är kolanvändningen endast förenlig med klimatarbetet om högeffektiva anläggningar dominerar och möjligheterna till avskiljning och lagring är väl utvecklade. Utvecklingen av avskiljning och lagring av koldioxid, både inom och utanför Europa, kommer att vara beroende av reglering och koldioxidprissättning, samt av tillgången på ny teknik och nya processer. Obligatoriska utsläppsnormer för koldioxid bör bara övervägas när resultaten från demonstrationer hos industrin har utvärderats, framför allt om de incitament som skapas genom systemet för handel med utsläppsrätter enligt ovan visar sig vara olämpliga. Europas mål med upp till tolv demonstrationsanläggningar i kommersiell skala i drift senast 2015 och åtagandet inom G8 att ta 20 demonstrationsanläggningar i drift världen över senast 2020 kommer att kräva större incitament än vad som finns i nuläget.

Trots minskande gas- och oljetillgångar i Europa ökar intresset för utvinning av inhemska **olja- och gastillgångar** – även okonventionella tillgångar, om dessa kan utvinnas på ett hållbart sätt. Detta är en följd av höga oljepriser och den säkerhetspremie som kan tillskrivas de inhemska resurserna. Även andra inhemska bränslen som finns i vissa delar av EU, t.ex. oljeskiffer och torv, kan bidra till energitryggheten i vissa medlemsstater.

Faktum är att de okonventionella tillgångarna fyrdubblar de kombinerade gastillgångarna inom EES-området till över 60 000 Mtoe, trots att utvinningen av dem i vissa fall medför avsevärda tekniska och miljömässiga utmaningar. Under Berlinforumet om fossila bränslen²⁸ kommer kommissionen att inleda diskussioner om vilka ytterligare åtgärder som skulle kunna

²⁷ KOM(2007) 0723, ec.europa.eu/energy/res/setplan/communication_2007_en.htm.

²⁸ http://ec.europa.eu/energy/oil/berlin/index_en.htm.

vidtas av gemenskapen och på nationell nivå, och framför allt tillsammans med Norge, för att ytterligare främja en kostnadseffektiv och miljövänlig ökad tillgång till inhemska fossila bränslen inom EU.

Kapaciteten hos oljeraffinaderierna är en viktig ytterligare faktor för att säkra energitryggheten i EU. Det är viktigt att förbättra insynen i balansen mellan tillgång och efterfrågan på den raffineringskapacitet som behövs för att tillgodose EU:s behov. Samtidigt måste man tänka på drivkrafterna bakom efterfrågan (särskilt initiativ för miljövänliga transporter) och framför allt intresset avseende möjligheterna till tillgång på diesel i framtiden. Under 2010 kommer kommissionens observatorium för energimarknaderna att utarbeta ett **meddelande om raffineringskapaciteten och EU:s oljeefterfrågan**.

Kärnkraften är en viktig källa till baslastel och bidrar till en tryggad energiförsörjning i EU samtidigt som den inte ökar utsläppen av växthusgaser och därmed medverkar till att bekämpa klimatförändringen. EU har en diversifierad uranförsörjning från stabila regioner (Australien och Kanada står för nästan hälften av EU:s behov), och kostnaderna för uran har begränsade effekter för elpriset. En tredjedel av elproduktionen i EU sker med kärnkraft.

Som anges i meddelandet *Vägledande program om kärnenergi* som åtföljer denna översyn kommer merparten av kärnkraftverken i EU att inom de kommande 10–20 åren nå slutet av den från början avsedda livstiden. Fram till 2020 skulle kärnenergis andel av kraftproduktionen minska avsevärt om inga beslut fattades om nya investeringar. Beslut om förlängning av livstiden, nya investeringar eller ersättning blir mer brådskande, i synnerhet mot bakgrund av EU:s mål för minskade koldioxidutsläpp.

Det är upp till varje medlemsstat att välja huruvida man ska investera i kärnenergi eller inte, men de bestämmelser om kärnsäkerhet och fysiskt skydd som tillämpas inom EU är av gemensamt intresse. Det måste stå klart att EU när det gäller kärnkraft upprätthåller de högsta normerna för säkerhet, skydd, icke-spridning och miljöskydd. Inom EU behöver man därför utveckla gemensamma bestämmelser för säkerheten i kärntekniska anläggningar och för hanteringen av kärnavfall.

Till följd av inrättandet av högnivågruppen för kärnsäkerhet och avfallshantering, bestående av nationella regleringsmyndigheter, och diskussionerna inom Europeiska kärnenergiforumet (*European Nuclear Energy Forum*), kommer kommissionen därför under 2008 att lägga fram ett **reviderat förslag till direktiv om gemenskapsbestämmelser för kärnsäkerhet**.

3. MOT EN VISION FÖR 2050

Allt eftersom den globala efterfrågan på olja fortsätter att öka och produktionskapaciteten för många oljefält minskar blir balansen mellan tillgång och efterfrågan allt känsligare, och kanske även kritisk. För att kunna ta itu med klimatförändringen krävs en massiv övergång till högeffektiv teknik med låga koldioxidutsläpp.

EU:s agenda för 2020 innehåller de grundläggande första stegen i denna process. Djupgående strukturella förändringar som t.ex. elproduktion utan koldioxidutsläpp, eller radikala tekniska förändringar som t.ex. att bryta transportsektorns beroende av olja, kommer att ta avsevärt mer tid i anspråk och kräver att politiker, investerare, utbildningsinstitutioner och forskare agerar nu. Kommissionen kommer därför att föreslå en förnyelse av EU:s energipolitik 2010 med sikte på att lägga fram en politisk dagordning för 2030 och en vision för 2050. Detta kommer att bygga på ett omfattande samråd för att undersöka möjliga långsiktiga mål som t.ex. följande:

- *Elförsörjning utan koldioxidutsläpp i EU senast 2050.* Detta är en enorm utmaning, men ofrånkomlig om EU fullt ut ska kunna spela sin roll för att minska utsläppen av växthusgaser globalt fram till 2050, och förhindra klimatförändring. För detta kommer en fortsatt övergång att krävas till förnybar energi, avskiljning och lagring av koldioxid samt, för de länder som så önskar, kärnkraft. Genomförandet av systemet för handel med utsläppsätter kommer att underlätta övergången till el med låga koldioxidutsläpp genom ersättning av befintlig elproduktionskapacitet. Hälften av denna kapacitet når slutet på sin livscykel 2030. Om strategiska investeringsbeslut fattas snabbt kan nästan två tredjedelar av den europeiska elproduktionen ske med låga koldioxidutsläpp i början av 2020-talet, jämfört med nuvarande nivå på 44 procent.
- *Stoppa oljeberoendet inom transportsektorn.* Övergången till bilar som drivs med el, vätgas eller alternativa bränslen kommer inte att ske över en natt och kommer att kräva stora förändringar av EU:s transportinfrastruktur. På grundval av kommissionens meddelande från 2008 om miljövänligare transporter i Europa kommer kommissionen att undersöka vilka åtgärder som krävs för att EU ska kunna få en ledande roll i denna övergång. Man kommer framför allt att undersöka i) behovet av skattelättnader och andra incitament (med iakttagande av lagstiftningen om statligt stöd) för inköp av miljövänligare fordon med el-, biometan- eller vätgasdrift och tidig skrotning av äldre förorenande fordon, ii) möjligheten till krav på att en viss del av alla nya fordon i statligt eller kommunalt bruk ska drivas med el, biometan eller vätgas, och iii) det eventuella kravet på bensinstationer att införa den infrastruktur som krävs för att alternativa transporter ska kunna utvecklas snabbt i Europa. Frågan om hur man ska kunna se till att fordon görs effektivare efter 2012 kommer också att behandlas.
- *Byggnader med låga utsläpp och energineutrala byggnader.* 40 procent av slutförbrukningen av energi sker i byggnader. Byggnader kan konstrueras och användas på så sätt att de inte förbrukar mer energi än de producerar, och därmed faktiskt bli nettoproducenter av energi. Kommissionen kommer att fastställa gemensamma principer för definitionen av byggnader med låga eller inga koldioxidutsläpp och, där så krävs, föreslå åtgärder för att öka dessa byggnaders antal ytterligare. Det brådskar också med att konvertera befintliga byggnadsbestånd. Varje investering i befintliga byggnader idag kan minska vårt energibehov och bidra till utsläppsminskningen i EU under kommande årtionden. Kommissionen och medlemsstaterna kommer att se närmare på villkoren på den inre marknaden och på de incitament som finns för att påskynda dessa typer av investeringar för energibesparing i byggnadssektorn.
- *Ett smart sammankopplat elnät.* Dagens elnät byggdes för överföring av el från stora kraftverk till nationella nät för slutanvändare. Morgondagens elnät måste ta hänsyn till effekterna på klimatförändringen och fungera för en integrerad europeisk marknad med många små leverantörer av förnybar energi, både från vindkraftparker och inhemsk elproduktion, som tillsammans med större kraftverk i allt högre grad kommer att bidra till att uppfylla EU:s grundbehov av el. Enorma förändringar av EU:s elnät kommer att krävas för att behoven hos den decentraliserade generationen ska kunna uppfyllas. Idéer som t.ex. en ring av supernät utanför Europas kuster för sammankoppling av solenergi från söder, vågenergi från väster och vind- och vattenkraft från norr med de områden där förbrukningen är störst måste utredas ytterligare. Smarta elmätare och kontroller på slutanvändarnivå kan öka energieffektiviteten betydligt, och uppmuntra utvecklingen av elfordon.
- *Främja ett högeffektivt energisystem med låga koldioxidutsläpp över hela världen.* De positiva effekterna av en ambitiös europeisk energiagenda för 2030/2050 kan mångfaldigas

genom att övertyga och hjälpa resten av världen att följa efter. Framsteg mot ett globalt klimatavtal blir en effektiv drivkraft för förändring på världsnivå. En tidig och ambitiös agenda för energiomställning i Europa kommer att bidra till att göra bil-, byggnads- och energibranscherna i Europa tekniskt ledande i världen.

Detta är inte någon uttömmande lista över de aspekter som är av betydelse utan exempel som grundar sig på teknik som redan har visat sig fungera på experimentstadiet. De innebär grundläggande tekniskiften som inte sker utan en samordnad agenda för forskning och teknisk utveckling, reglering, investering och utveckling av infrastruktur, ofta på europeisk nivå.

För att komma vidare på det här området ska kommissionen utarbeta en **färdplan mot en energipolitik för 2050**. Det ska ske inom ramen för den europeiska strategiska planen för energiteknik och i samverkan med företrädare från medlemsstaterna och den akademiska världen samt sakkunniga från industrin. Färdplanen ska innehålla åtgärder som, där det är motiverat, ska vidtas för att underlätta ett genomförande i stor skala av dessa mål. Färdplanen kommer framför allt att beskriva de åtgärder som krävs för en elförsörjning utan koldioxidutsläpp i EU senast 2050 och de alternativ som finns för att åstadkomma detta.

4. SLUTSATSER

Kommissionens förslag om utsläppen av växthusgaser, förnybar energi och den inre marknaden för energi skapar förutsättningarna för att EU ska kunna uppnå de mål som Europeiska rådet har satt upp för 2020. De är ett första viktigt steg mot att omvandla EU till en hållbarare, säkrare och mer teknikbaserad energimarknad med låga koldioxidutsläpp, som kan skapa välfärd och sysselsättning i hela EU. En snar överenskommelse om dessa förslag och ett snabbt genomförande av dem är den första viktiga delen av en politik för energitrygghet i EU, vilken den än må vara.

- Enbart 20-20-20-åtgärderna kommer emellertid inte att uppfylla EU:s behov av energitrygghet. Till följd av uppmaningen från Europeiska rådets möte den 15–16 oktober 2008 att intensifiera arbetet för energitrygghet föreslår kommissionen en **handlingsplan för energitrygghet och energisolidaritet** i fem punkter, och uppmanar rådet och Europaparlamentet att bekräfta EU:s behov av att intensifiera ansträngningarna för att utveckla en effektiv extern energipolitik. Det är viktigt att tala med en röst, identifiera vilken infrastruktur som är av avgörande betydelse för energitryggheten och sedan se till att den byggs samt agera med konsekvens så att partnerskapet med centrala energileverantörer, transitländer och konsumenter kan fördjupas. Mot denna bakgrund uppmanas rådet och Europaparlamentet att godkänna följande:
- Som ett första steg, följande sex prioriteringar som identifierats av kommissionen som avgörande för EU:s energitrygghet: den södra gaskorridoren, en diversifierad och lämplig LNG-försörjning för Europa, en effektiv sammankoppling inom Östersjöregionen, energinätet kring Medelhavet, behovet av sammankoppling av gas- och elförsörjningen i nord-sydlig riktning inom centrala och sydöstra Europa samt Nordsjönätet.

Dessutom uppmanar kommissionen rådet och Europaparlamentet att välkomna följande:

- Som ett andra steg, kommissionens avsikt att senast 2009/2010 kartlägga och till rådet och Europaparlamentet meddela vilka särskilda åtgärder som krävs för att dessa projekt ska kunna genomföras i praktiken.

- Som ett tredje steg, kommissionens avsikt att under 2010, och på grundval av reaktionerna på grönboken, överväga att lägga fram ett nytt instrument för energitrygghet och infrastruktur i EU som ska bygga på det befintliga TEN-E-instrumentet.
- Kommissionens fasta beslutsamhet att se till att den södra gaskorridoren byggs, och att uppmuntra kommissionen och gemenskapens finansiella institutioner att i nära samarbete med varandra undersöka om en gemensam uppköpsmekanism är möjlig (*Caspian Development Corporation*).
- Kommissionens avsikt att presentera de åtgärder som krävs för att EU ska kunna tala med en röst i frågor som rör den externa energipolitiken och de åtgärder som avses i avsnitt 2.1.
- Kommissionens avsikt att öka samarbetet med Afrika kring energifrågor genom partnerskapet på energiområdet mellan Afrika och EU, och lägga större fokus på främjandet av förnybar energi i Afrika genom EU:s utvecklingspolitik.
- 2008 års energieffektivitetspaket, med uppmaning till rådet och Europaparlamentet att påskynda arbetet med att snabbt nå enighet kring innehållet i det.
- Förslaget till revidering av direktivet om oljelager och kommissionens avsikt att föreslå en förbättring av direktivet om en tryggad naturgasförsörjning under 2010.
- Kommissionens avsikt att gynna en miljövänlig utveckling av EU:s inhemska resurser av fossila bränslen och att uppmuntra Berlinforumet om fossila bränslen att utveckla konkreta rekommendationer för de åtgärder som krävs för att ett anammande av detta mål ska kunna främjas.
- Kommissio006Eens avsikt att, i ljuset av erfarenheterna av det nya direktivet om förnybar energi, lägga fram ett meddelande om undanröjande av hinder för förnybar energi i EU.
- Det reviderade förslaget till direktiv om gemenskapsbestämmelser för kärnsäkerhet.
- Initiativet för inrättande av ett initiativ för finansiering av hållbar energi som ett gemensamt projekt mellan kommissionen och Europeiska investeringsbanken med syfte att på kapitalmarknaderna mobilisera medel i stor skala för investeringar i energieffektivitet, förnybar energi och ren användning av fossila bränslen.

Avslutningsvis måste EU börja förbereda sin energiframtid på längre sikt. Kommissionen kommer därför att föreslå en förnyelse av EU:s energipolitik 2010 med sikte på att lägga fram en politisk dagordning för 2030 och en vision för 2050. En ny handlingsplan ska finnas till stöd för detta.

Bilaga 1 – Huvudsakliga scenarier för 2020

Tabellen nedan visar EU:s energiprofil för 2005 och den förväntade profilen 2020 med följande fyra scenarier: i) grundscenariot, utan någon energipolitik för Europa och med ett oljepris på 61 dollar per fat; ii) scenariot utan någon energipolitik för Europa men med ett oljepris på 100 dollar per fat; iii) scenariot med en energipolitik för Europa och ett måttligt oljepris; iv) scenariot med en energipolitik för Europa och ett högre oljepris.

EU-27 Mtoe	2005	Grundprognos ²⁹ , oljepris 61 dollar per fat	Grundprognos, oljepris 100 dollar per fat	Prognos med ny energipolitik, oljepris 61 dollar per fat	Prognos med ny energipolitik, oljepris 100 dollar per fat
Efterfrågan på primärenergi	1 811	1 968	1 903	1 712	1 672
Olja	666	702	648	608	567
Gas	445	505	443	399	345
Fasta bränslen	320	342	340	216	253
Förnybara energikällor	123	197	221	270	274
Kärnkraft ³⁰	257	221	249	218	233

EU:s energiproduktion	896	725	774	733	763
Olja	133	53	53	53	52
Gas	188	115	113	107	100
Fasta bränslen	196	142	146	108	129
Förnybara energikällor	122	193	213	247	250
Kärnkraft	257	221	249	218	233

Nettoimport	975	1 301	1 184	1 033	962
Olja	590	707	651	610	569

²⁹ Grundscenariot är en extrapolering av aktuella tendenser. Enbart politik som genomförts före slutet av 2006 ingår.

³⁰ Utgår ifrån medlemsstaternas beslut om kärnkraftsavveckling vid slutet av 2006.

Gas Mtoe (miljarder m ³)	257 (298)	390 (452)	330 (383)	291 (337)	245 (284)
Fasta bränslen	127	200	194	108	124
Slutlig efterfrågan på el	238	303	302	257	260

Mer ingående analyser finns i kommissionens arbetsdokument *Europe's current and future energy position: demand – resources – investment*, i bilaga. Observera att de två sista kolumnerna visar prognoser för EU:s energiförsörjning när väl 20-20-20-målen har uppnåtts fullständigt, baserade på Primes-modellen.